

Till kommun- och stadsstyrelserna
och kommunernas centralvalnämnder

Kommunalvalet 9.4.2017

Kommunval förrättas söndagen den 9 april 2017. Vid valet tillämpas vallagen (714/1998) och kommunallagens bestämmelser om kommunalval. I detta cirkulär redogörs för de kommunala valmyndigheternas uppgifter vid kommunalvalet, valet av valmyndigheter, jäv i valorgan, kandidatuppställningen, arrangemangen kring förhandsröstning, valfinansieringen och här ges anvisningar om valaffischeringen utomhus. Valbarhet till fullmäktige behandlas i det separata cirkuläret 11/2016.

Arrangemangen kring förhandsröstningen och andra valarrangemang behandlas mer ingående i Justitieministeriets brev (23.9.2016, JM 20/51/2016) till kommunstyrelserna. Justitieministeriet skickar senare de egentliga valanvisningarna till valmyndigheterna. I februari 2017 anordnar Justitieministeriet utbildning för kommunernas valmyndigheter om hur kommunalvalet ska förrättas. Tid och plats för kurserna framgår av Justitieministeriets brev.

Allmän information om kommunalvalet 2017 finns på Justitieministeriets valsidor www.vaalit.fi. Här finns bland annat de tidsfrister som ska iakttas i kommunalvalet och de formulär som behövs för kandidatuppställningen.

Kommunförbundets valsidor www.kommunalval.fi ger mångsidig information om kommunerna och kommunalvalet. Här finns material för väljarna, kandidaterna, kommunerna och medierna. Det är önskvärt att också kommunerna öppnar valsidor på sina egna webbplatser.

Förhandsröstning i hemlandet ordnas från den 29 mars till 4 april 2017 och utomlands från den 29 mars till 1 april 2017. Det rekommenderas att valaffischeringen utomhus inleds en vecka innan förhandsröstningen börjar, dvs. den 22 mars 2017.

Närmare upplysningar:

E-post: forvaltningsjuristerna@kommunforbundet.fi

Saija Haapalehto, jurist, tfn 050 567 0862

Susanna Ijäs, jurist, tfn 050 432 5684

Tarja Krakau, jurist, 050 571 0018

Kirsi Mononen, ledande jurist, tfn 040 569 5511

Riitta Myllymäki, ledande jurist, tfn 050 349 5460

Ida Sulin, jurist, tfn 050 563 3023

Kommunalvalet 9.4.2017

Kommunval förrättas den 9 april 2017. Vid valet tillämpas vallagen (714/1998) och kommunallagens bestämmelser om kommunalval. Kommunallagen har bland annat bestämmelser om *rösträtt i kommunalval* och *valbarhet till fullmäktige*. En ändring av 147 § 1 mom. i kommunallagen (410/2015) är under beredning så att 20 § om rösträtt i kommunalval ska kunna tillämpas redan vid kommunalvalet 2017.

Rösträtt i kommunalval har finska medborgare och medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen och isländska och norska medborgare som senast på valdagen, dvs. 9.4.2017, fyller 18 år och som har kommunen i fråga som sin hemkommun 17.2.2017 enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet. Rösträtt har också andra utlänningar som uppfyller villkoren ovan, om de 17.2.2017 har haft hemkommun i Finland i två år, dvs. från 17.2.2015.

I kommunallagens 20 § föreskrivs dessutom om förutsättningarna för rösträtt för personer som är anställda inom Europeiska unionen eller en i Finland verksam internationell organisation och för personer som är familjemedlemmar till sådana personer.

I vilken kommun personen har rösträtt i bestäms alltså enligt situationen 17.2.2017. Om en persons hemkommun ändras efter 17.2.2017 har personen rösträtt i kommunalvalet i den gamla hemkommunen, men valbarheten följer den hemkommun som personen har enligt lagen om hemkommun. En person kan alltså sakna rösträtt i den kommun där han eller hon kandiderar.

Uppgifter om alla röstberättigade införs i ett *rösträttsregister* som Befolkningsregistercentralen upprättar senast 22.2.2017. Befolkningsregistercentralen ska se till att uppgifterna i rösträttsregistret finns framlagda för kontroll och sända ut meddelandekort till väljarna.

I kommunalvalet är en kommun indelad i ett eller flera *röstningsområden*. Fullmäktige beslutar enligt prövning om röstningsområdena. Beslut om indelningen i röstningsområden fattas endast vid behov, dvs. om fullmäktige vill ändra på den gällande indelningen.

Fullmäktiges beslut om röstningsområdena träder i kraft den 15 oktober, om beslutet fattas och meddelas magistraten senast i april samma år på det sätt som magistraten föreskriver (8 § i vallagen). Kommunvalvalet våren 2017 förrättas alltså enligt den indelning i röstningsområden som gällde 30.4.2016.

Kommunstyrelsen ska i god tid före valet tillsätta en *valnämnd* för varje röstningsområde och *valbestyrelser* för förhandsröstning vid anstalter. Valbestyrelsen har inte längre uppgifter i anslutning till hemmaröstning.

Centralvalnämnden utser *valförrättarna* för varje allmänt förhandsröstningsställe och för hemmaröstning.

Kommunstyrelsen ska i god tid före valet besluta om de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen och fastställa vilka verksamhetsenheter inom socialvården som ska fungera som förhandsröstningsställena. Dessutom ska kommunstyrelsen i god tid fastställa vilka röstningsställena som ska finnas i varje röstningsområde på valdagen. Av särskilda skäl kan ett röstningsställe förläggas utanför röstningsområdet eller utanför kommunen, om det inte förorsakar väljarna oskäligen olägenheter.

Partierna och valmansföreningarna ska hos den kommunala centralvalnämnden lämna in ansökan om publicering av deras kandidatlistor senast 28.2.2017 före kl. 16.

Den kommunala centralvalnämnden bär huvudansvaret för förrättandet av kommunalval. Justitieministeriet skickar de egentliga valannonseringarna till de olika valmyndigheterna. I februari 2017 anordnar Justitieministeriet utbildning för kommunernas valmyndigheter om valförberedelserna. Tid och plats för kurserna framgår av Justitieministeriets brev 23.9.2016, bilaga 2.

Ändringar i kommunindelningen och förrättande av kommunalval

Om en ändring av kommunindelningen träder i kraft vid ingången av år 2018, ska valet enligt 23 § i kommunstrukturlagen förrättas i de kommuner som berörs av ändringen *med iakttagande av den nya kommunindelningen*. När kommuner går samman beslutar den nya kommunens *sammanslagingsstyrelse om indelningen i röstningsområden samt tillsätter centralvalnämnden, valnämnderna och valbestyrelserna*.

Om en del av en kommun överförs till en annan kommun ska fullmäktige i den mottagande kommunen till den kommunala centralvalnämnden förutom de medlemmar som enligt vallagen hör till nämnden välja en eller flera medlemmar och ersättare från det område som ska överföras, om förhållandet mellan detta områdes invånarantal och kommunens invånarantal förutsätter det. Om det med anledning av överföringen av en del av en kommun i kommunen bildas ett nytt röstningsområde, som omfattar det område som ska överföras till kommunen, ska kommunstyrelsen i kommunen i fråga i valnämnden för röstningsområdet välja in extra medlemmar enligt proportionen ovan (23 § i kommunstrukturlagen)

De kommuner som går samman ska i sammanslagingsavtalet komma överens om antalet fullmäktigeledamöter i den nya kommunen på det sätt som anges i 16 § 1 mom. i kommunalagen (25 § i kommunstrukturlagen).

Kommunal centralvalnämnd

Den kommunala centralvalnämnden, som valts för hela valperioden, ansvarar för de talrika praktiska arrangemangen kring valet (13–14 § i vallagen). En medlem eller ersättare i centralvalnämnden som enligt en kandidatansökan som getts in till centralvalnämnden har uppställts som kandidat för ett parti eller en valmansförening kan inte delta i centralvalnämndens arbete vid valet i fråga. En medlem eller ersättare i centralvalnämnden som kandiderar i valet har skäl att överväga att anhålla om befrielse från sitt uppdrag. Då kan en ny medlem eller ersättare väljas i stället.

Ett partis eller en valmansförenings valombud får inte vara medlem eller ersättare i centralvalnämnden (151 § i vallagen). Den som är vald till valombud ska begära befrielse från uppdraget som medlem eller ersättare i centralvalnämnden.

Centralvalnämnden är beslutförför med fem medlemmar. Om en ersättare har avlidit, har förhinder eller är jävig, får kommunstyrelsen vid behov utse en tillfällig ersättare.

Valnämnd och valbestyrelse

Kommunstyrelsen ska i god tid före valet tillsätta en valnämnd för varje röstningsområde och en eller flera valbestyrelser för förhandsröstning i anstalter (15 § i vallagen).

En valnämnd består av en ordförande, en vice ordförande och tre andra medlemmar samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst tre. En valbestyrelse består av en ordförande, en vice ordförande och en ytterligare medlem samt ett nödvändigt antal ersättare, dock minst tre. Ersättarna i en valnämnd eller en valbestyrelse ska anges i den ordning de träder i stället för medlemmarna. Valnämnden och valbestyrelsen är beslutföra med tre medlemmar.

I 15 § i vallagen begränsas valbarheten till valnämnden och valbestyrelsen. Bestämmelserna har blivit strängare på den punkten. Lagändringen trädde i kraft 1.6.2016.

En kandidat kan inte vara medlem eller ersättare i valnämnden.

En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara medlem eller ersättare i valbestyrelsen. Med makar avses äkta makar, personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden och personer som lever i registrerat partnerskap. En person som själv kandiderar eller vars ovan nämnda släkting kandiderar i vilken kommun som helst är inte valbar till valbestyrelsen.

Valbarheten till valnämnder och valbestyrelser följer i övrigt det som sägs om valbarhet i 33 och 36 § kommunallagen (365/1995). Det finns i sig ingenting som hindrar att en och samma person väljs både till en valnämnd och till en valbestyrelse, men då måste personen vara valbar till båda organen.

Medlemmar och ersättare ska väljas bland valbara invånare i kommunen så att varje valnämnd och valbestyrelse i mån av möjlighet företräder de väljargrupper som vid föregående kommunalval ställde upp kandidater i kommunen. Medlemskapet är alltså inte bundet till partier som antecknats i partiregistret, utan till de väljargrupper som förekom i det föregående kommunalvalet. Utöver partierna är det till exempel fråga om gemensamma listor.

Den politiska representationen granskas separat för medlemmarna respektive ersättarna. Sammansättningen granskas också enligt jämställdhetslagen så att kvinnor respektive män ska vara representerade både som ordinarie medlemmar och som ersättare till minst 40 %.

Valnämndernas och valbestyrelsernas ordförandes och vice ordförandes namn och kontaktinformation ska meddelas den kommunala centralvalnämnden.

Valförrättare

Centralvalnämnden förordnar valförrättare att sköta förhandsröstningen på de allmänna förhandsröstningsställena samt hemmaröstningen (17 § i vallagen). Varje allmänt förhandsröstningsställe ska ha minst två valförrättare. Andra förhandsröstningsställena kan vid behov ha två eller flera valförrättare.

En valförrättare får inte vara under 18 år eller ha förklarats omyndig. En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valförrättare. En person som själv kandiderar eller vars ovan nämnda släkting kandiderar i vilken kommun som helst kan inte utses till valförrättare. Bestämmelserna i 17 § i vallagen har blivit strängare på den punkten.

När förhandsröstning förrättas på ett allmänt förhandsröstningsställe ska minst två valförrättare vara närvarande samtidigt. På andra förhandsröstningsställena med två eller flera utsedda eller tillförordnade valförrättare räcker det med endast en närvarande valförrättare när förhandsröstning förrättas. Varje enskild hemmaröstning sköts av en valförrättare.

Valbiträden på röstningsställena på valdagen

På varje röstningsställe ska ett *valbiträde* som valnämnden utsett vara närvarande. En kandidat eller en kandidats make eller maka, barn, syskon eller föräldrar kan inte vara valbiträde eller ett biträde som den röstande utsett (73 § i vallagen). Bestämmelserna har blivit strängare på den punkten.

Jäv i valorgan

Vallagen har fått nya tydligare bestämmelser om bedömning av jäv för valmyndigheter (361/2016, trädde i kraft 1.6.2016). Enligt den nya paragrafen 9 a ska valmyndigheterna sköta sitt uppdrag opartiskt. Genom bestämmelsen vill man understryka vikten av att valförrättningen ska vara ärlig och opartisk.

Vallagens 14 § har fått en informativ hänvisning: Bestämmelser om jäv för den kommunala centralvalnämndens medlemmar och deras ersättare finns i 27–30 § i förvaltningslagen. Justitieministeriet ger i sitt brev 23.9.2016 anvisningar exempelvis om att då en medlem i centralvalnämnden har en make eller maka som kandiderar är medlemmen jävig att delta i beslutet om kandidatuppställningen i fråga om listan där maken eller maken är upptagen, i räkningen av förhandsröster, i kontrollräkningen och i fastställandet av valresultatet.

Förvaltningslagens bestämmelser om jäv tillämpas inte på valnämndens och valbestyrelsens medlemmar eller på deras ersättare eller på valförrättarna (16 och 17 § i vallagen). Motiveringen är att dessa valmyndigheters uppgifter och verksamhet kan jämföras med faktisk förvaltningsverksamhet. Alla valmyndigheters verksamhet styrs i alla fall av vallagens allmänna bestämmelse (9 a §) om förpliktelse till opartisk skötsel.

Kandidatuppställning

I 16 § i kommunallagen föreskrivs om minimiantalet fullmäktigeledamöter utifrån antalet invånare i kommunen, men fullmäktige kan besluta att fler ledamöter ska väljas. Invånarantalet bestäms enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet vid utgången av den 30 november året före valåret.

Fullmäktiges beslut om ett större antal fullmäktigeledamöter än minimiantalet i lagen ska meddelas Justitieministeriet senast 31.12.2016.

Enligt 146 § i vallagen får kandidater vid kommunalval ställas upp av:

- partier
- röstberättigade som har bildat en valmansförening.

Röstberättigade kommuninvånare kan, om de är minst tio, bilda en valmansförening. I kommuner där invånarantalet enligt de uppgifter som vid utgången av den 30 november 2016 finns i befolkningsdatasystemet är högst 1 500, får en valmansförening dock bildas av minst tre röstberättigade kommuninvånare, och i kommuner där antalet invånare är över 1 500 men högst 2 000, får en valmansförening bildas av minst fem röstberättigade kommuninvånare (150 § i vallagen).

Partier har rätt att ingå valförbund genom ömsesidig överenskommelse. Valmansföreningar har på motsvarande sätt rätt att bilda en gemensam lista. Ett parti, ett valförbund eller en gemensam lista har rätt att i en kommun ställa upp ett antal kandidater som är högst en och en halv gång så stort som antalet fullmäktigeledamöter som ska utses vid valet (147 § i vallagen). Bestämmelsen har tolkats så att det erhållna talet avrundas neråt. Om till exempel 13 fullmäktigeledamöter ska väljas får kandidaterna vara högst 19. En och samma person får ställas upp som kandidat för endast ett parti eller en valmansförening (148 § i vallagen).

Centralvalnämnden ska senast vid sitt sammanträde 20.2.2017 besluta till vem, var och när (datum och klockslag) de för centralvalnämnden avsedda kandidatansökningarna och andra handlingar som gäller kandidatuppställningen ska ges in. Angående beslutet och antalet fullmäktigeledamöter som väljs i kommunen ska det avfattas en kungörelse. Kungörelsen ska delges de valombud som partierna har uppgett och hållas framlagd i centralvalnämndens sammanträdeslokal samt offentliggöras på det sätt som kommunala tillkännagivanden görs kända (34 och 145 § i vallagen). I 64 § i kommunallagen (365/1995) sägs att kommunala tillkännagivanden ska göras kända genom att de sätts upp på anslagstavlan för offentliga kungörelser samt vid behov på något annat sätt som kommunen har fattat beslut om.

Partiernas och valmansföreningarnas ansökningar om publicering av kandidatlistorna och meddelanden om valförbund och gemensamma listor ska lämnas in hos centralvalnämnden senast 28.2.2017 före kl. 16. Ansökningarna om publicering av kandidatlistorna granskas vid centralvalnämndens sammanträde 6.3.2017. Valombuden har rätt att senast 8.3.2017 före kl. 16 göra korrigeringar på grund av anmärkningar och komplettera kandidatansökan och dess bilagor. De slutliga besluten om kandidatlistorna fattas vid centralvalnämndens sammanträde 9.3.2017. Sammanställningen av kandidatlistorna utarbetas likaså vid sammanträdet 9.3.2017 som ska inledas senast kl. 16.

När sammanställningen är klar ska centralvalnämnden se till att de uppgifter om kandidaterna som finns i sammanställningen och kandidaternas personbeteckning införs i det riksomfattande kandidatregister som förs av Justitieministeriet. Uppgifterna i registret är offentliga med undantag av personbeteckningarna.

Justitieministeriet ser till att uppgifterna i det riksomfattande kandidatregistret sänds i pappersutskrift till de kommunala centralvalnämnderna, valbestyrelserna och valförrättarna på förhandsröstningsställena i hemlandet och till Utrikesministeriet för vidare utdelning till förhandsröstningsställena. På detta sätt får väljaren möjlighet att studera de kandidater som är uppställda i hemkommunen, oberoende av var han eller hon förhandsröstar.

Förhandsröstningsställena

Kommunerna ansvarar för förhandsröstningsställena. Enligt 9 § i vallagen ska det finnas minst ett allmänt förhandsröstningsställe i varje kommun om det inte finns särskilda skäl för en annan lösning. Den röstberättigade kan rösta på vilket förhandsröstningsställe som helst, dvs. förhandsröstningen är inte bunden till hemkommunen.

Kommunstyrelsen beslutar efter eget övervägande om antalet och placeringen av allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Genom förhandsröstningsarrangemang kan kommunen påverka valdeltagandet. Därför bör det finnas tillräckligt med förhandsröstningsställena på olika håll i kommunen och på ställen där väljarna rör sig. På det sättet går det lätt och snabbt att rösta på förhand. Till exempel bibliotek, samservicekontor och köpcentrum är lämpliga platser. Förhandsröstning kan också ordnas i ett fordon som kör omkring i kommunen, till exempel boken. Tidtabellerna måste då planeras omsorgsfullt så att angivna tider och platser säkert håller streck.

I bilaga 1 till Justitieministeriets brev 23.9.2016 redogörs för omständigheter som kommunstyrelsen bör beakta när den beslutar om allmänna förhandsröstningsställena.

Allmänna förhandsröstningsställena är öppna alla förhandsröstningsdagar, om inte kommunstyrelsen av särskilda skäl beslutar att vissa förhandsröstningsställena är öppna endast vissa dagar medan förhandsröstningen pågår. Det bör finnas åtminstone ett förhandsröstningsställe som är öppet alla sju dagar medan förhandsröstningen pågår.

Kommunstyrelsen beslutar om de dagliga öppettiderna för allmänna förhandsröstningsställena. Vardagar kan öppettiden börja tidigast kl. 8 och sluta senast kl. 20. På lördagar och söndagar är de motsvarande klockslagen kl. 9 och kl. 18.

Förhandsröstningsställena är också de sjukhus, verksamhetsenheter inom socialvården som lämnar vård dygnet runt och andra verksamhetsenheter inom socialvården som anges i beslut av kommunstyrelsen samt straffanstalter. Förhandsröstning i anstalter förrättas under en eller högst två dagar de tider som valbestyrelsen bestämmer. Röstning i anstalt är avsedd enbart för dem som vårdas eller har intagits där.

Vid hemmaröstning förrättas förhandsröstningen vid en tidpunkt mellan klockan 9 och 20 som särskilt meddelas väljaren.

Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i god tid så att de kan registreras i Justitieministeriets valdatasystem senast fredagen 13.1.2017 (9 § 4 mom. i vallagen). Befolkningsregistercentralen ger kommunstyrelserna närmare anvisningar i december 2016.

Den kommunala centralvalnämnden ska tillkännage de allmänna förhandsröstningsställena i hemlandet som finns inom kommunen samt förhandsröstningstiderna vid dem så som kommunala tillkännagivanden delges. Om det i kommunen finns allmänna förhandsröstningsställena där det är möjligt att förhandsrösta endast vissa tider, måste information om detta ges särskilt effektivt. Om förhandsröstning ordnas i fordon som kör omkring i kommunen krävs det likaså effektiv information om fordonets hållplatser och tidtabeller.

Likabehandling vid valarrangemang och tryggad valhemlighet

Riksdagens justitieombudsman har i två av sina avgöranden (29.4.2004 dnr 619/4/03 och 6.5.2004 dnr 657/4/03) påmint om att likabehandling måste iakttas i samband med valarrangemang, det vill säga centralvalnämnden ska se till att röstningsställena är tillgängliga samt valhemligheten tryggad för rörelsehindrade.

En väljare hade inte kunnat ta sig in på röstningsstället med sin elrullstol. Med beaktande av 6 och 14 § i grundlagen bör centralvalnämnderna ombesörja att de röstningsställen som väljs är lokaler som är så lämpliga som möjligt för rörelsehindrade eller att man på något annat sätt ser till att rörelsehindrade har tillträde till röstningsstället.

En väljare hade inte kunnat ta sig in i röstningsbåset med rullstol och hade varit tvungen att skriva sin kandidats nummer på röstsedeln vid postens disk. Det måste finnas ett lämpligt röstningsutrymme och utrustning för rörelsehindrade som tryggar deras valhemlighet. Med tanke på de grundläggande rättigheterna var det otillfredsställande att väljaren inte hade haft tillgång till ett skrivunderlägg och ett tillfälligt skydd som skulle ha garanterat valhemligheten.

Valfinansiering

I lagen om kandidaters valfinansiering (273/2009) föreskrivs om kandidaternas valfinansiering och om redovisning av finansieringen bl.a. vid kommunalval. I partilagen (10/1969) föreskrivs om partifinansiering.

Med *valfinansiering* avses finansieringen av de kostnader för kandidaternas valkampanjer som uppkommer tidigast sex månader före och senast två veckor efter valdagen oberoende av när de betalas.

En kandidats valfinansiering kan bestå av: 1) kandidats egna medel eller lån som han eller hon har tagit upp, 2) bidrag som kandidaten, kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten har fått, 3) annat bidrag.

Som valfinansieringsbidrag räknas prestationer i pengar, varor och tjänster och andra motsvarande prestationer. Sedvanligt frivilligarbete och sedvanliga gratistjänster betraktas inte som bidrag. Bidrag som inte har lämnats i pengar ska uppskattas och redovisas i pengar.

Prestationer från en och samma givare till en kandidat, en kandidats stödgrupp eller någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten ska räknas samman och redovisas som ett enda bidrag.

En kandidat, en kandidats stödgrupp och någon annan sammanslutning som uteslutande arbetar för att stödja kandidaten får inte från en och samma givare ta emot bidrag, direkt eller indirekt, till ett värde som överstiger 3 000 euro. Bidrag från partier eller partiföreningar som avses i partilagen kan dock vara större än detta, om det inte innehåller bidrag som förmedlas från någon annan givare och som överstiger det nämnda beloppet. Utländska bidrag får tas emot endast från enskilda personer och från sådana internationella sammanslutningar och stiftelser som företräder kandidats ideologiska hållning.

Bidrag från givare som inte kan klarläggas får inte tas emot utom då bidragen erhållits genom sedvanligt insamlingsarbete.

Bidrag får inte heller tas emot från staten, kommuner, samkommuner, statliga eller kommunala affärsverk, offentligrättsliga föreningar, inrättningar eller stiftelser eller från bolag som staten eller en kommun har bestämmande inflytande över. Detta gäller dock inte sedvanlig gästfrihet.

Namnet på den som betalat en avgiftsbelagd reklam som hör till en valkampanj eller är avsedd att stödja kampanjen ska framgå. En privatpersons namn får dock inte offentliggöras utan personens uttryckliga samtycke om värdet av den reklam han eller hon bekostat understiger 800 euro.

Skyldiga att redovisa sin valfinansiering är de som valts till fullmäktigeledamöter och de som valts till ersättare. Redovisningen om valfinansiering ska lämnas in till statens revisionsverk inom två månader efter att valresultatet har fastställts, dvs. senast 12.6.2017. Redovisningen kan lämnas på en blankett som fastställts av statens revisionsverk och där uppgifterna som ska ges är specificerade. Mer information: <http://www.puoluerahoitusvalvonta.fi/se/in-dex.html>. Statens revisionsverk ska övervaka att skyldigheten att redovisa valfinansieringen fullgörs.

En kandidat kan lämna in en frivillig *förhandsredovisning* med en plan för valfinansieringen och kostnaderna för valkampanjen till statens revisionsverk tidigast den 31 dagen före valdagen. Förhandsredovisningen kan lämnas på en blankett som fastställts av revisionsverket.

Statens revisionsverk för ett *register över redovisningarna* av valfinansiering. Där registreras uppgifterna i redovisningarna och förhandsredovisningarna.

Valaffischering utomhus

På de områden som kommunen besitter eller har bestämmanderätt över rekommenderas det att valaffischeringen inför kommunalvalet inleds en vecka innan förhandsröstningen för kommunalvalet börjar, dvs. 22.3.2017. De deltagande partierna, gemensamma listorna och valmansföreningarna bör informeras om tidpunkten för när valaffischeringen får inledas, om platserna och om kontaktinformationen gällande de personer som ansvarar för valaffischeringen i kommunen. För partiernas del finns det till exempel skäl att underrätta lokalavdelningarna.

Kommunen har ingen lagstadgad skyldighet att ordna valaffischering. Affischeringspraxisen i kommunerna har baserat sig på de kommunala centralorganisationernas rekommendation som följts sedan 1970-talet. Genom rekommendationen ville man förenhetliga valaffischeringen, värna om stads- och landskapsbilden och hålla omgivningen snygg och städad. Den kommunala valaffischeringen har blivit en tradition som fortfarande kan anses ha ett informationsvärde. Medborgarna har vant sig vid detta slag av reklam inför val. Laglighetsfrågorna i samband med den kommunala valaffischeringen har i allmänhet gällt likabehandlingsprincipen, dvs. rättvisan vid fördelningen av affischplatser.

Placeringen av den affischplats som tilldelas varje grupp som ställer upp kandidater bör, räknat från vänster till höger, stämma överens med ordningsföljden i sammanställningen av kandidatlistorna. För att undvika tomma affischplatser kan man höra sig för hos de olika grupperna om de tänker använda sin affischplats. Man kan då sätta ut ett sista datum för svar för att de inte ska gå miste om platsen. Man kan också kräva att grupperna lämnar in ett skriftligt meddelande eller en skriftlig förbindelse om att utnyttja affischplatserna. Förfarandet ovan följer också kraven enligt jämlikhetsprincipen. Om det ändå blir kvar tomma platser kan de användas för allmän valinformation.

Biträdande justitieombudsmannen har i sitt avgörande 27.2.2004 1175/4/03 ansett att en stads förfarande vid fördelningen av valaffischplatser har kränkt de krav som ett likvärdigt och jämbördigt bemötande ställer. Staden hade fördelat platserna mellan de partier och grupper som uppställt kandidater i relation till understödet vid föregående val så att en del av partierna fick mer affischplats än andra.

Högsta förvaltningsdomstolen gjorde i sitt beslut 2005:62 en bedömning av den centraliserade valaffischeringen utomhus på stadens områden i samband med riksdagsvalet och av den ersättning som togs ut för skötseln av valaffischeringen. HFD ansåg att den centraliserade valaffischeringen ingick i kommunens verksamhetsområde. Det var inte lagstridigt att ta ut ersättning för att täcka kostnaderna för att sätta upp ställningar för valaffischer och hålla dem i skick.

Inom ett rutplaneområde som framgick av stadsstyrelsens allmänna anvisningar för valaffisivering var annan valaffisivering än stadens centraliserade affisivering förbjuden. HFD konstaterar att staden i princip hade rätt att själv besluta hur de områden den äger eller besitter används för affisivering. Beslutet har inte begränsat möjligheterna att affisivera på områden som ägs eller besitts privat. Staden har med tanke på den allmänna ordningen, tryggheten och trivsamheten haft rätt att besluta att valaffisiveringen arrangeras centraliserat på det sätt som anges i beslutet. Följderna av centraliserad valaffisivering för yttrandefriheten är inte oskäligen med tanke på målen.

Staden hade beslutat ta ut en ersättning på 840 euro av partierna och valmansföreningarna för att limma upp, ställa ut, sköta om och avlägsna affisiverarna. Avgiften täckte alla 50 affisiveringar som sattes ut på stadens område och 24 ramar på stadens broar. HFD konstaterar att avgiften för skötseln av valaffisiverarna hade fastställts utgående från arbetskostnaderna. Stadsstyrelsen hade inom ramen för sina befogenheter haft rätt att besluta att ta ut en avgift för skötseln av uppgiften, även om det inte finns några lagbestämmelser om en avgift för dylika uppgifter. Partier och valmansföreningar kan i sin valreklam använda också andra informationskanaler än affisivering utomhus. Den ovan nämnda avgiften begränsar inte yttrandefriheten på ett sätt som strider mot gällande bestämmelser och föreskrifter. Beslutet kränker inte heller principen om likabehandling.

Kommunförbundet har inte gett några rekommendationer om avgifter för affisiverplatser, eftersom valaffisivering utomhus på områden som kommunen besitter eller bestämmer över inte är lagstadgad verksamhet och kommunen har fria händer när det gäller affisiveringen. *I kommunalvalet kan man dock i princip utgå från att de affisiverplatser som kommunen tillhandahåller är avgiftsfria för dem som ställer upp kandidater.*

Varje kommun beslutar själv om eventuella avgifter för affisiverplatser enligt de lokala förhållandena. De eventuella avgifterna är beroende av kostnaderna, hur tidigare praxis fungerat, servicens nivå, affisiverarnas kvalitet, vem som har hand om upp- och nedmonteringen.

Det väsentliga är att alla grupper som ställt upp kandidater kan reservera samma mängd affisiverplatser och att kommunens fastslagna kostnader, om avgifter tas ut, täcks med avgifterna och att avgifterna är lika stora för alla grupper som reserverat affisiverplatser.

När affisiverplatserna utomhus väljs måste man beakta vallagens bestämmelser om att valaffisiver inte får sättas upp på förhandsröstningsställen, röstningsställen eller i deras närhet så att affisiverarna kan anses inverka på väljarnas valfrihet. Utgångspunkten kan anses vara att valaffisiverarna inte får synas från röstningsstället eller vid ingången till det.

Affisiver och reklamer får placeras ut endast med markägarens eller markinnehavarens tillstånd. Kommunen kan bestämma om platser för valaffisivering endast på de områden som den äger eller besitter. Om kommunens affisiveringar också sätts ut på privata områden måste kommunen få ägarens eller innehavarens samtycke. De kommuner som inte använder affisiveringar bör i varje fall utse platser för valaffisivering på de områden kommunen besitter.

Bestämmelser om *reklam och annonsering invid vägar* finns i 52 och 52 a § i landsvägslagen. Valaffisiver berörs inte av anmälningskyldigheten till vägghållningsmyndigheten. De får placeras ut tidigast en månad före valdagen och de ska avlägsnas inom en vecka efter valdagen. Trafikverket ger anvisningar om valaffisivering invid landsvägar och utanför detaljplaneområden.

Vid valaffischering ska man dessutom beakta förbuden i 6 § i ordningslagen och 56 § i vägtrafiklagen. Det är förbjudet att använda bländande eller vilseledande ljus som äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten eller sådan reklam som påminner om trafikregleringsordningar eller annars äventyrar säkerheten. På en väg eller i dess omedelbara närhet får man inte sätta upp märken, skyltar eller andra anordningar som kan förväxlas med vägmärken eller andra trafikordningar eller som kan göra dem mindre synliga.

FINLANDS KOMMUNFÖRBUND

Hanna Tainio
vice verkställande direktör

Riitta Myllymäki
ledande jurist